

Levenszin of levensmoe

Prof. dr. Jessie Dezutter

Meaning Research Late Life lab

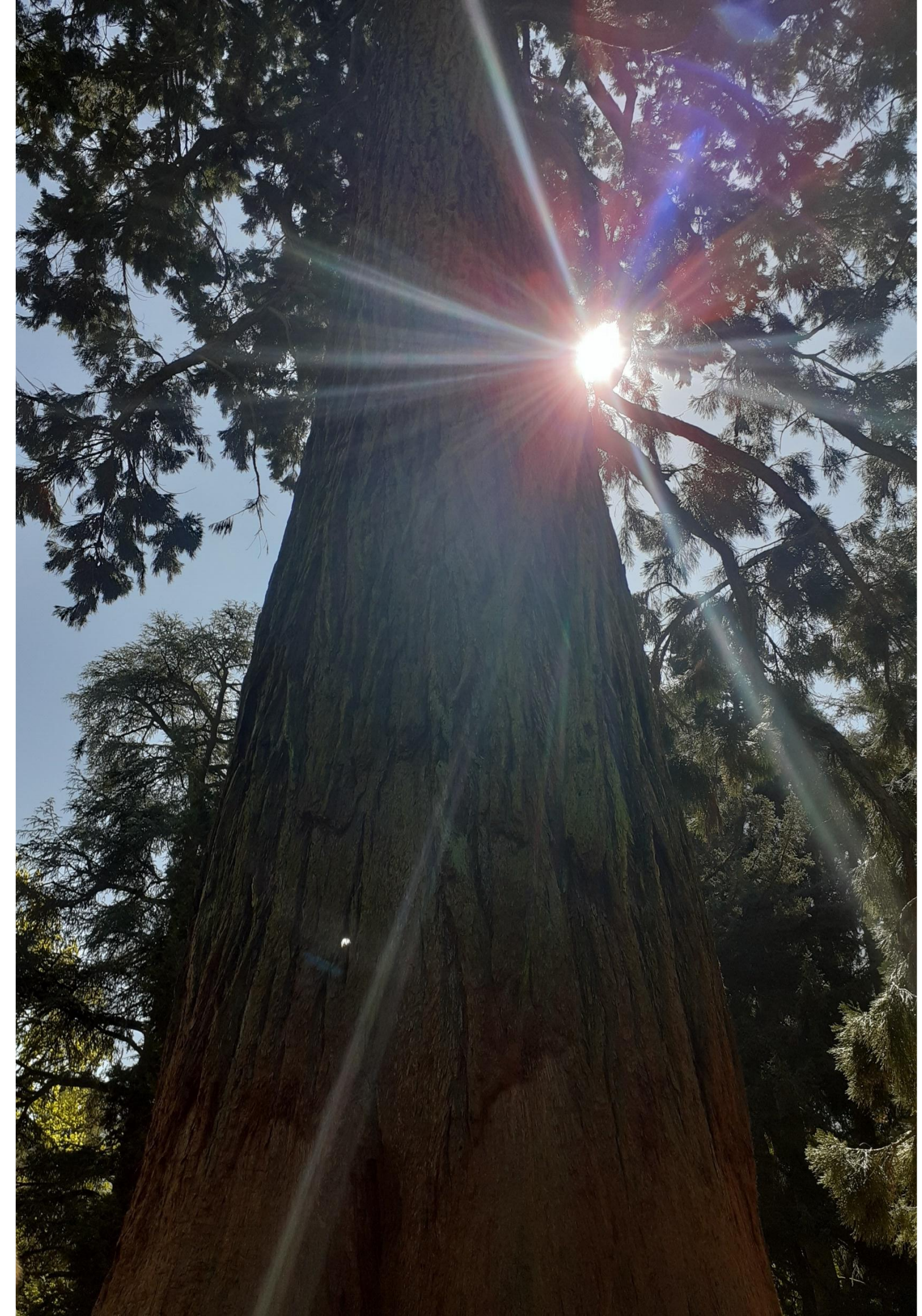
Faculteit Psychologie – KU Leuven

MEANING RESEARCH LATE LIFE

KU LEUVEN

Picture by Autumn Mott
Rodeheaver @ unsplash

- Wat is betekenis in het leven en waarom is het belangrijk
- Wat als we onze levenszin verliezen - levensmoeheid

meaning OF life

Betekenis VAN het leven

meaning IN life

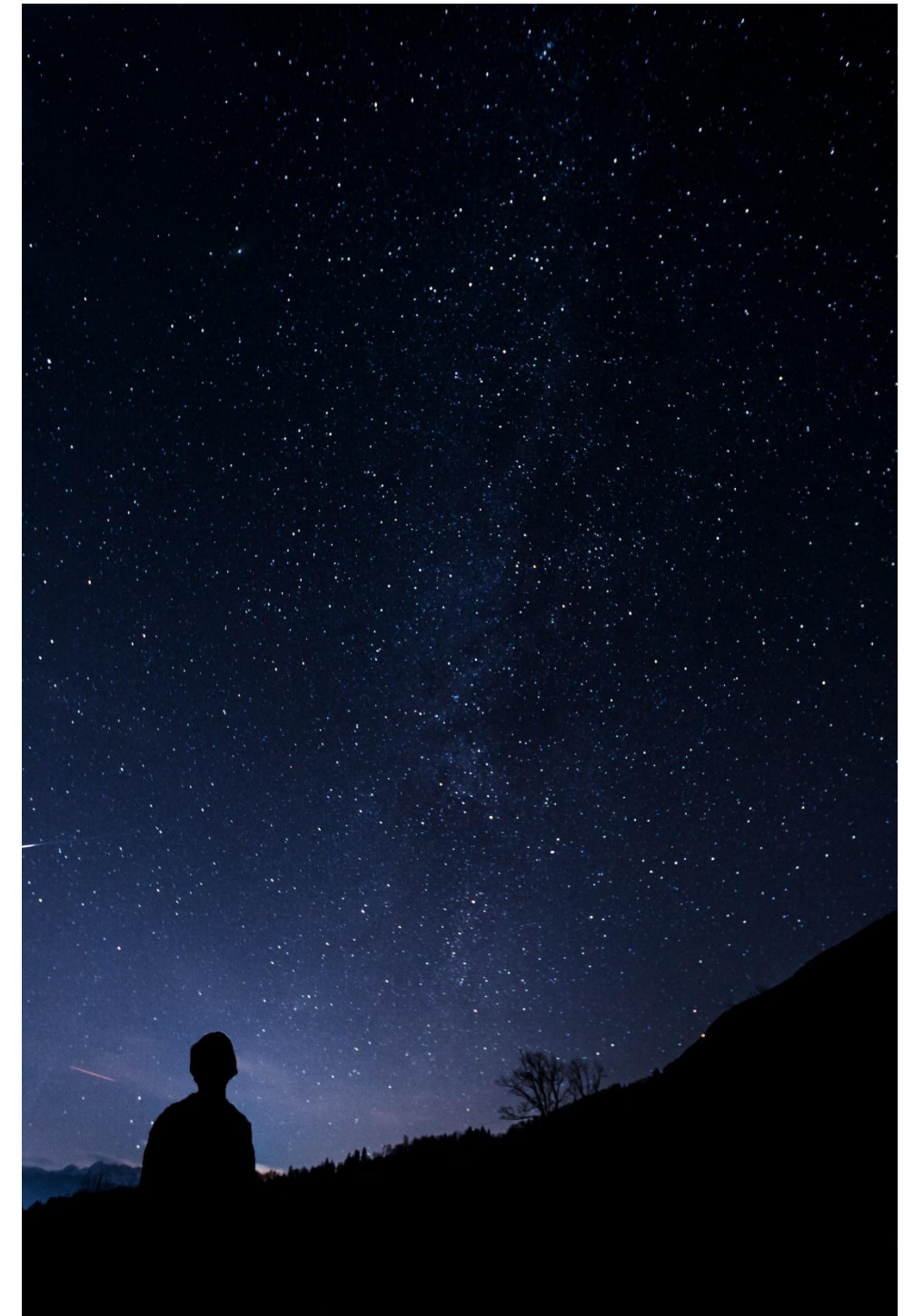
Betekenis IN je leven

meaning OF life

Betekenis VAN het leven

filosofie

Klemen vrankar @unsplash

meaning IN life

Betekenis IN je leven

psychologie

meaning OF life

philosophy

meaning IN life

psychologie

= de subjectieve, persoonlijke ervaring van betekenis in je eigen leven

Ervaart u
betekenis
en zin in uw
leven?

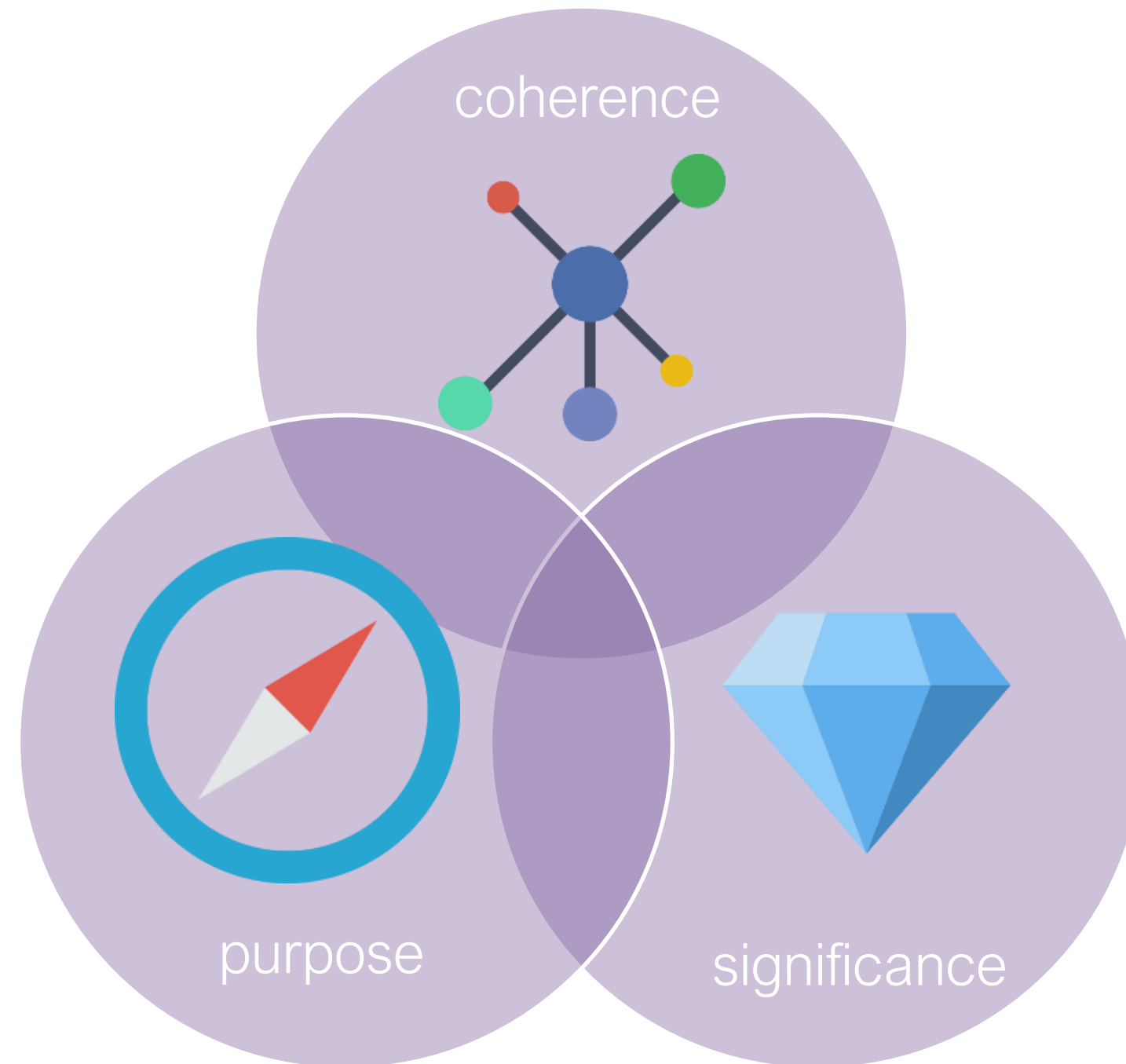

De ervaring van betekenis in het
leven:

Intuitief te ervaren maar moeilijk
te definiëren

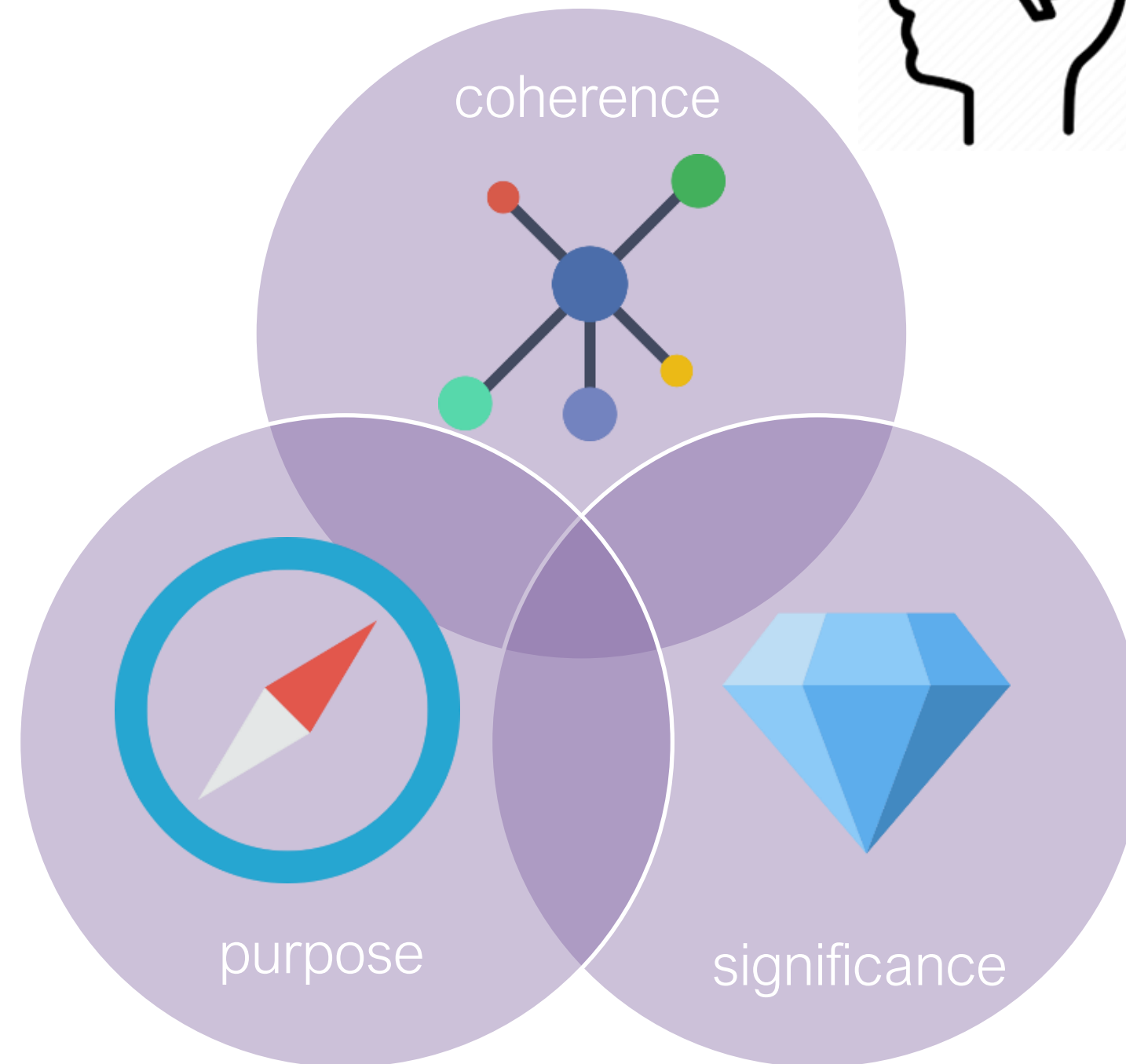

Driedelig perspectief:

Martela & Steger, 2016
George & Park, 2016

Driedelig perspectief:

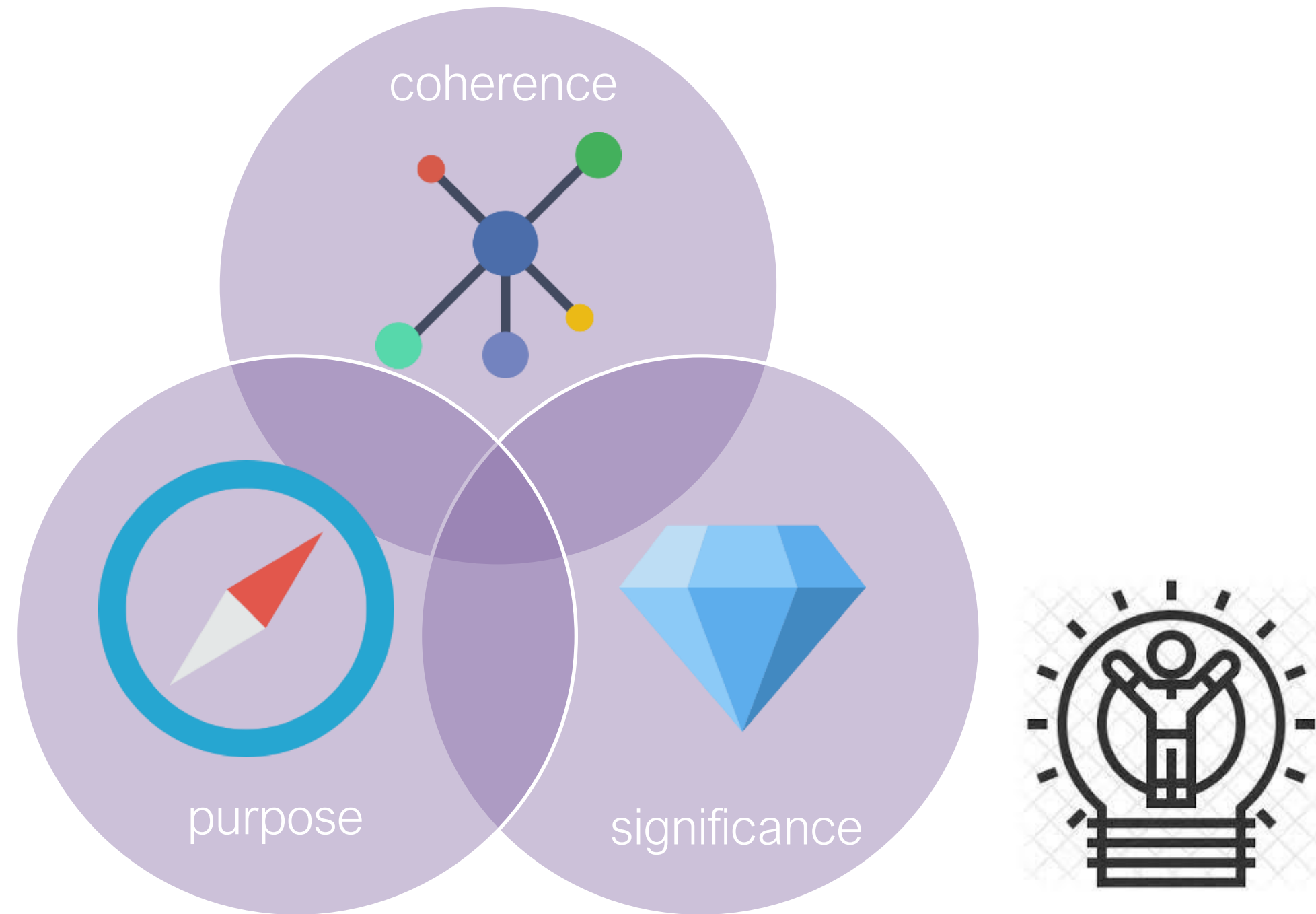

*Betekenis in het leven heeft zeker en vast te maken met **een zekere vorm van eenheid voelen in uw leven**. En dus op momenten van betekenisloosheid, van de eenheid niet meer voelen. Dus, eenheid in de zin van een mens zijn die samenvalt, op een of andere manier, met zichzelf. Waarbij dat ge zou kunnen zeggen dat er **een lijn is in een verhaal, een zekere congruentie in uw verhaal***

(Esther, 48 jaar).

Driedelig perspectief:

Martela & Steger, 2016
George & Park, 2016

Waardevol zijn voor anderen

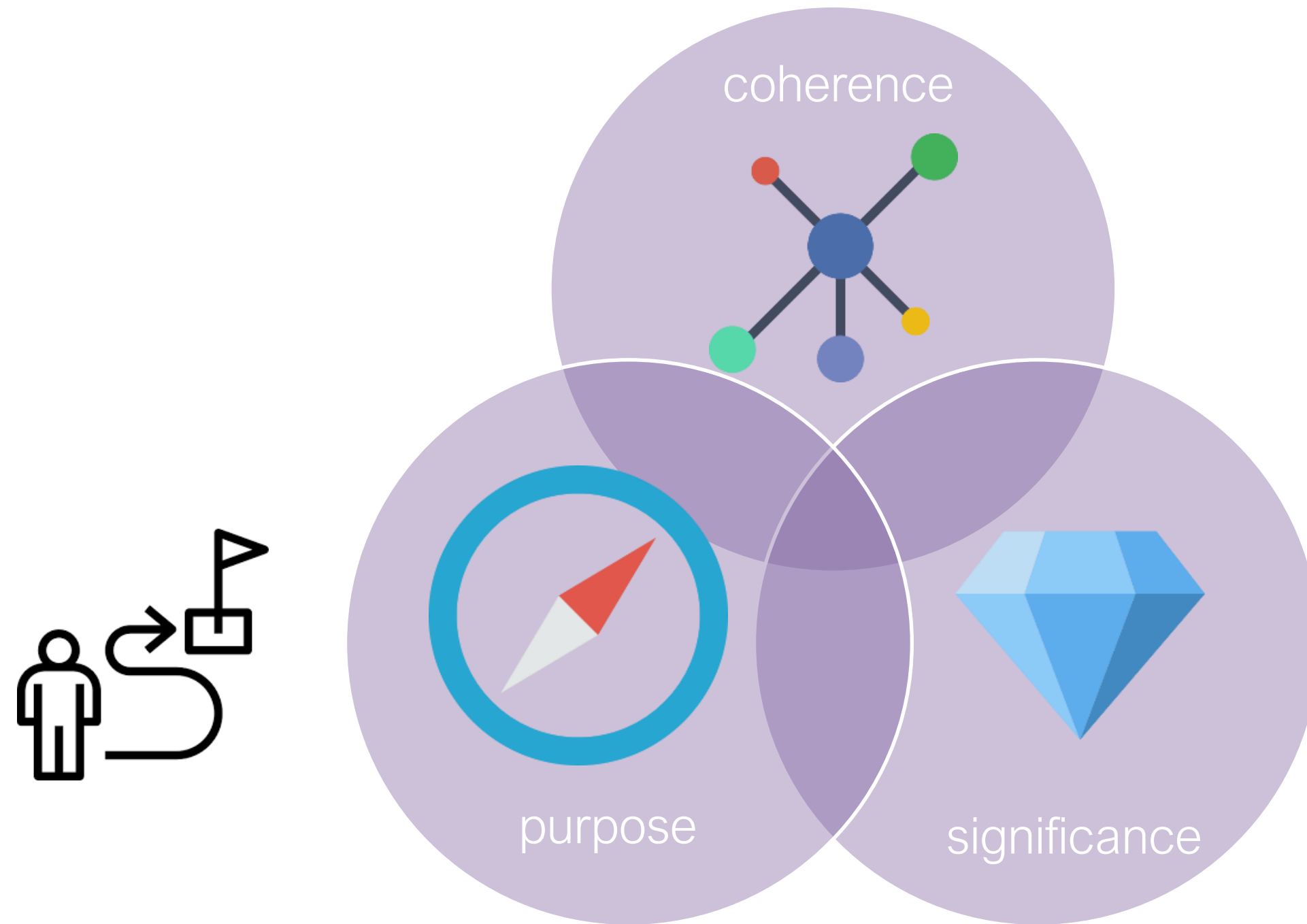
(Mathilde, 72 jaar).

*Van belang zijn voor andere mensen. Graag
gezien worden. Verbonden zijn. Anderen kunnen
helpen, voor anderen kunnen zorgen. Weten van
jezelf 'ik ben het waard'*

(Ilse, 31 jaar).

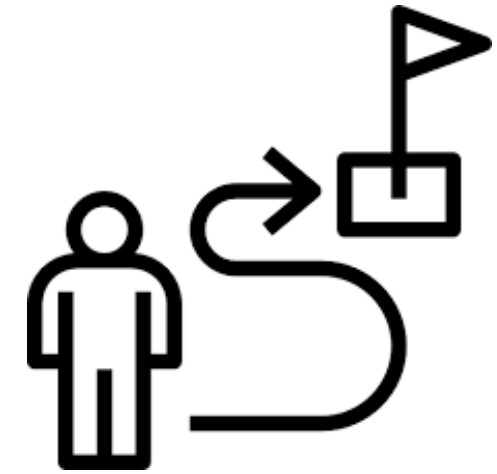

Driedelig perspectief:

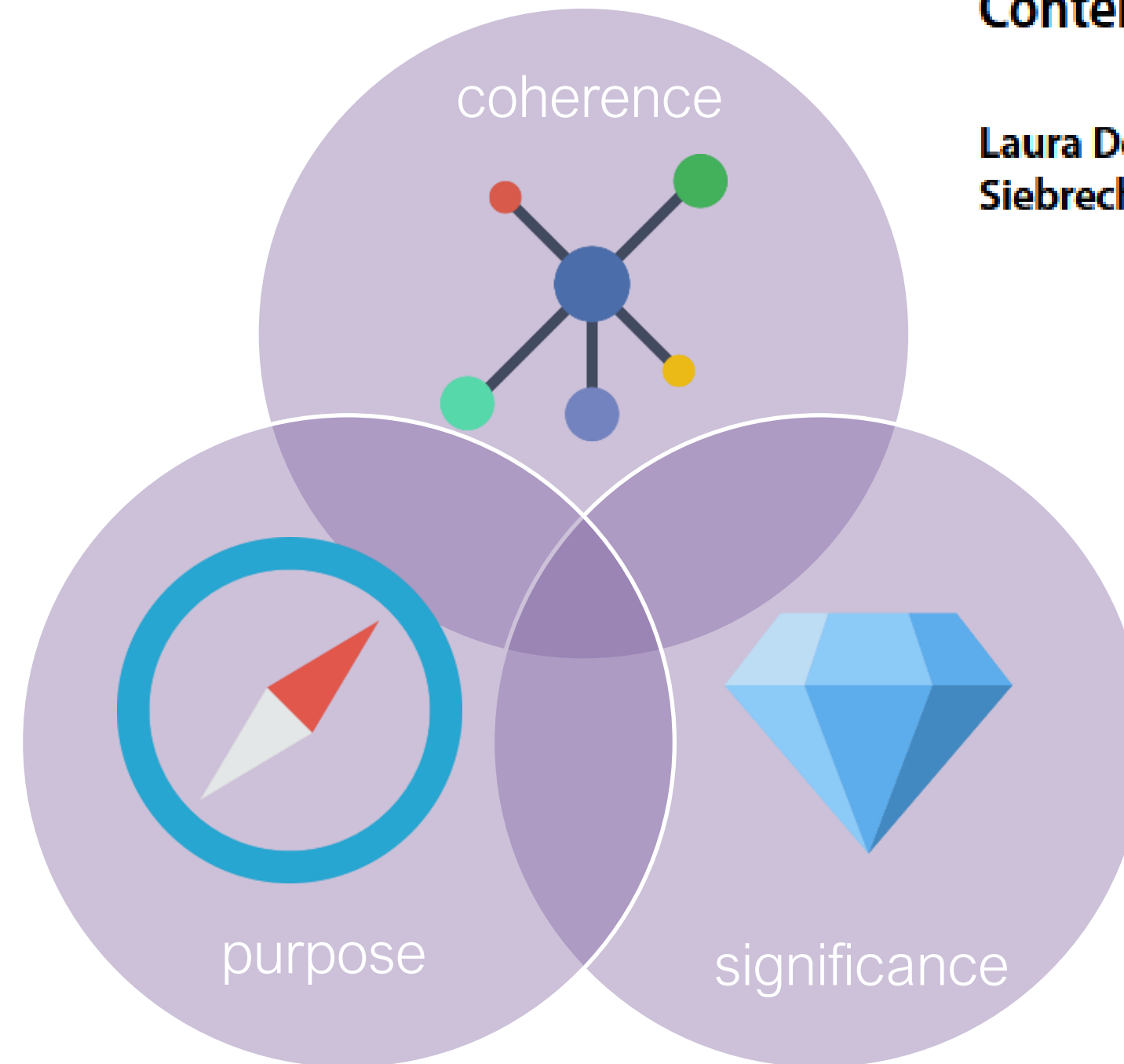
*Een doel nastreven waarmee ik zelf kan leven,
rekening houdend met anderen rondom mij in een
snel evoluerende maatschappij. Proberen te leven
en niet te overleven of geleefd worden!*

(Erika, 83 jaar).

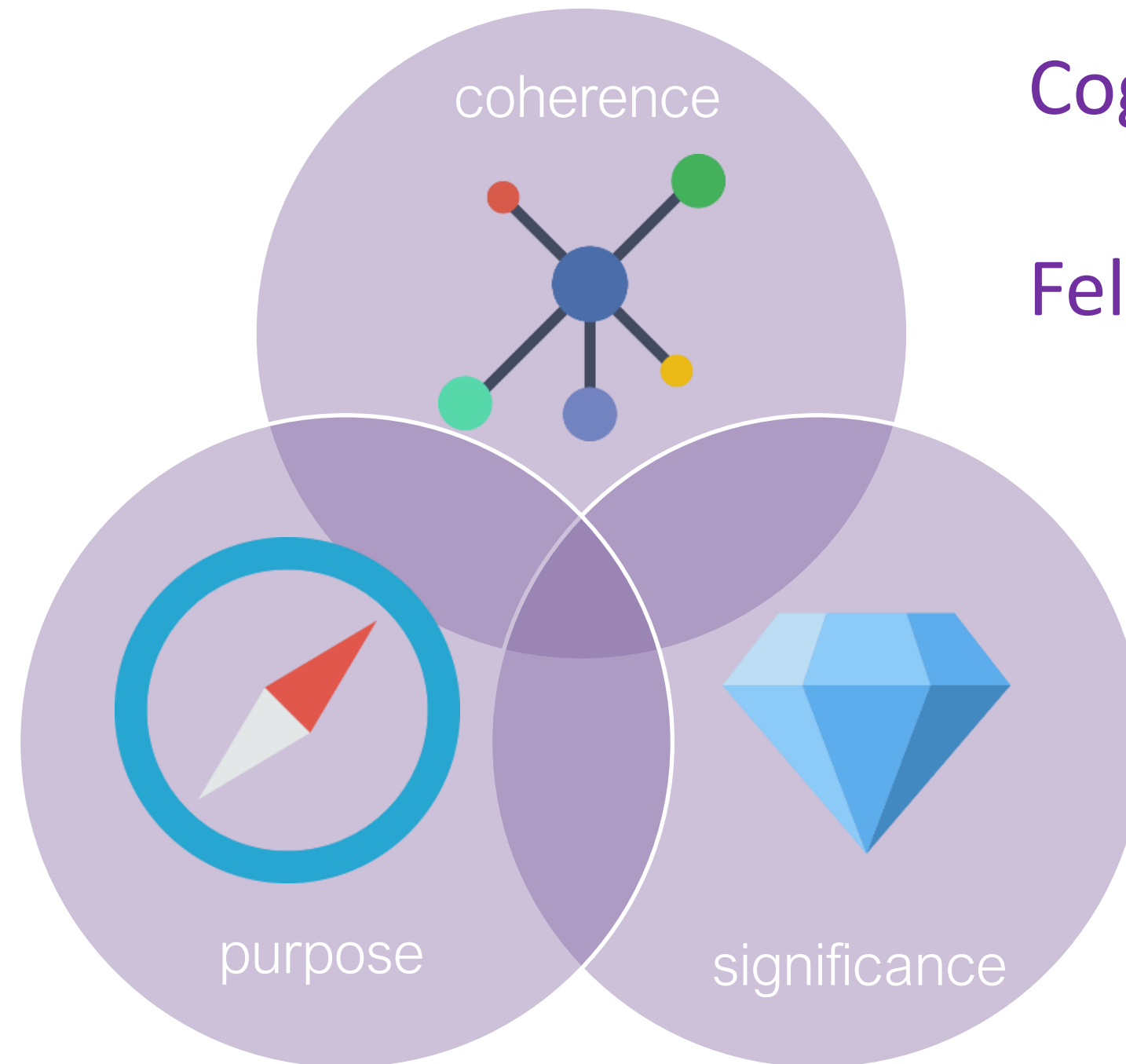

What Can We Learn About the Concept of Meaning in Life from Older Adults with Alzheimer's Disease? A Directed Content Analysis Study

Laura Dewitte¹ · Tine Schellekens¹ · Michael F. Steger^{2,3} · Frank Martela⁴
Siebrecht Vanhooren¹ · Mathieu Vandenbulcke⁵ · Jessie Dezutter¹

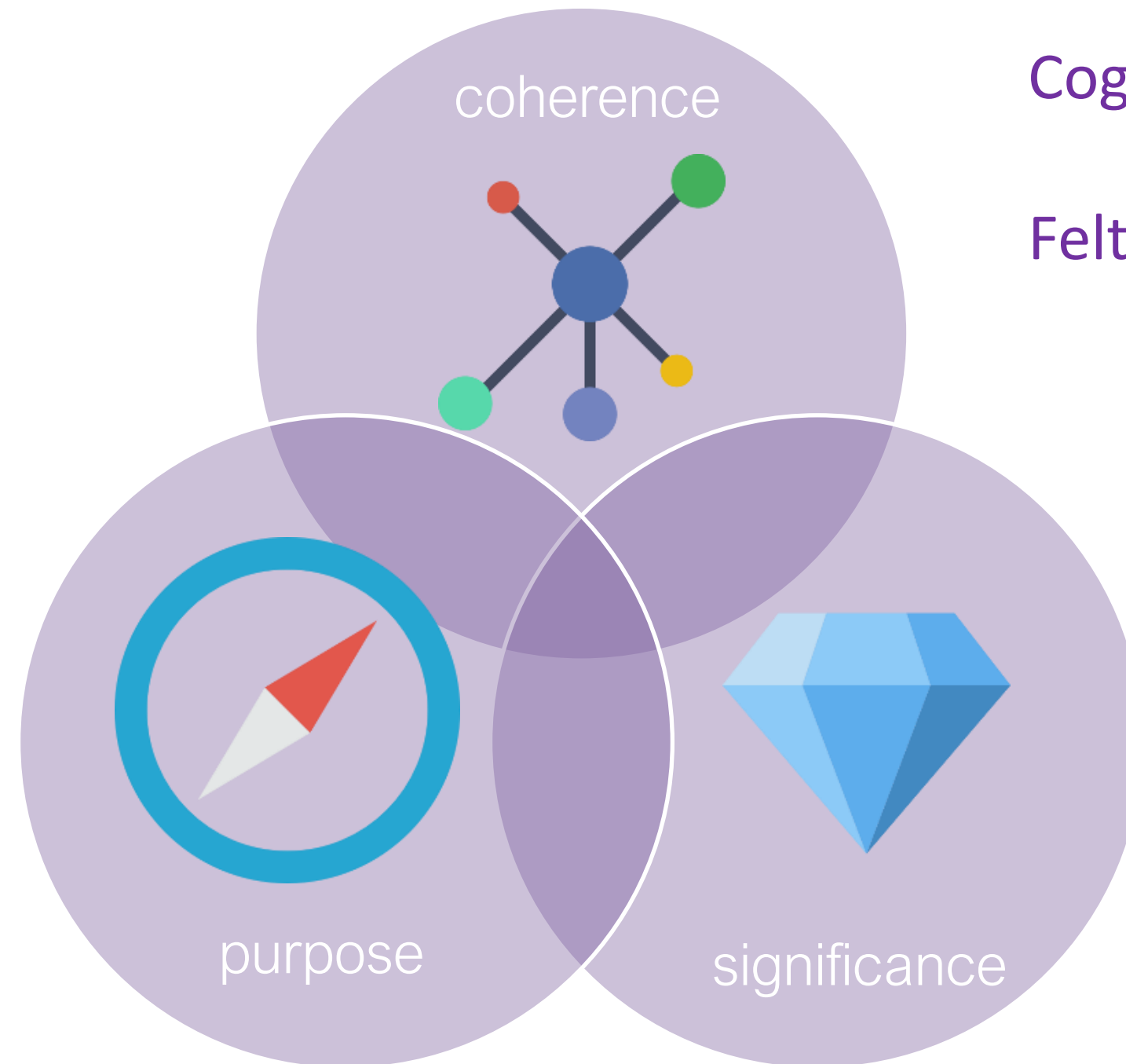
Oudere volwassenen:

Cognitive coherence

Felt coherence

Oudere volwassenen:

Cognitive coherence

Felt coherence

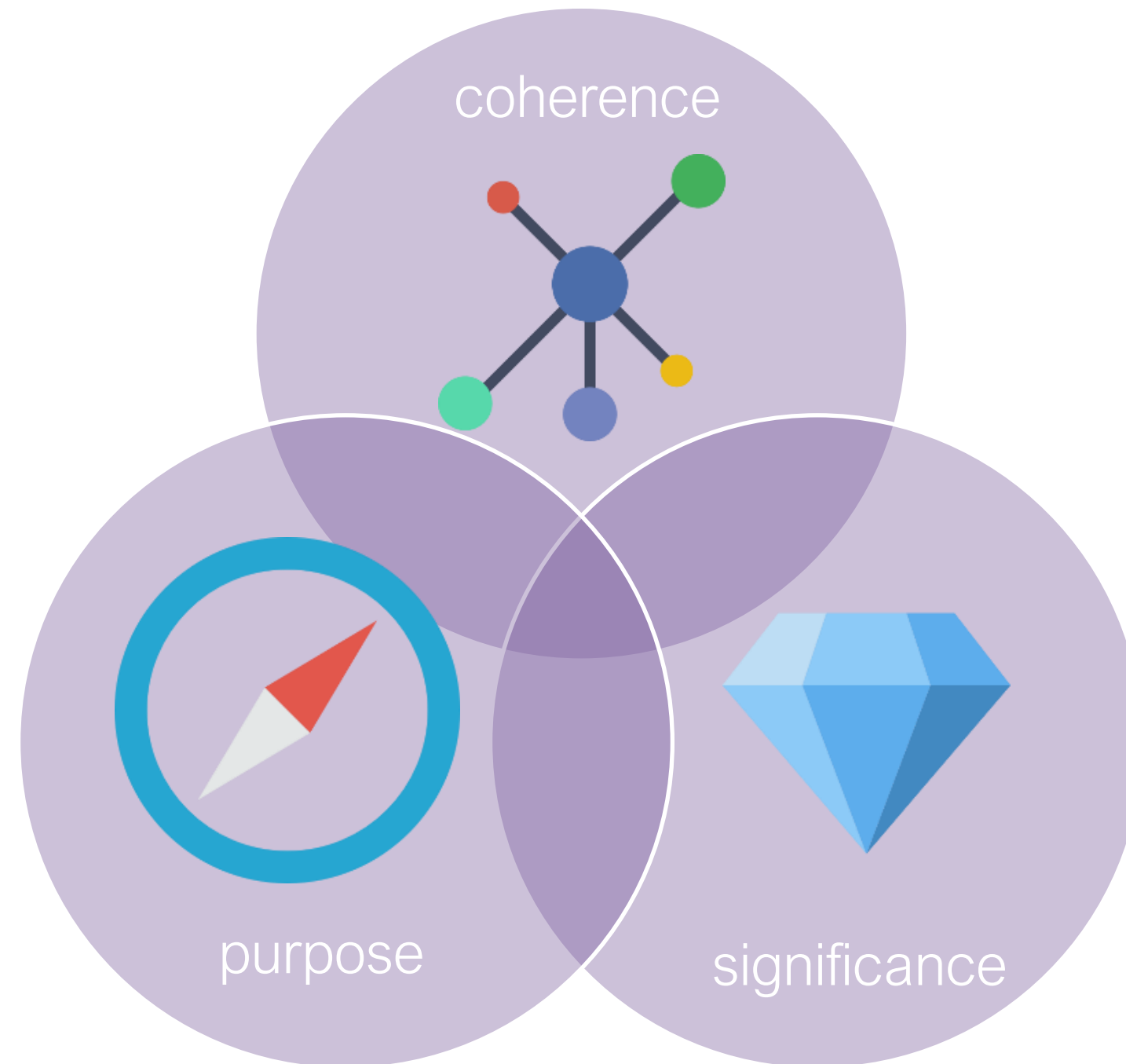
- **‘felt sense’** – *Gendlin (1993)*

- Lijfelijk doorvoelde ervaring

- Concreet maar ook holistisch

- Eerst intuïtief lichamenlijk, erna cognitief en verbaal

Oudere volwassenen:

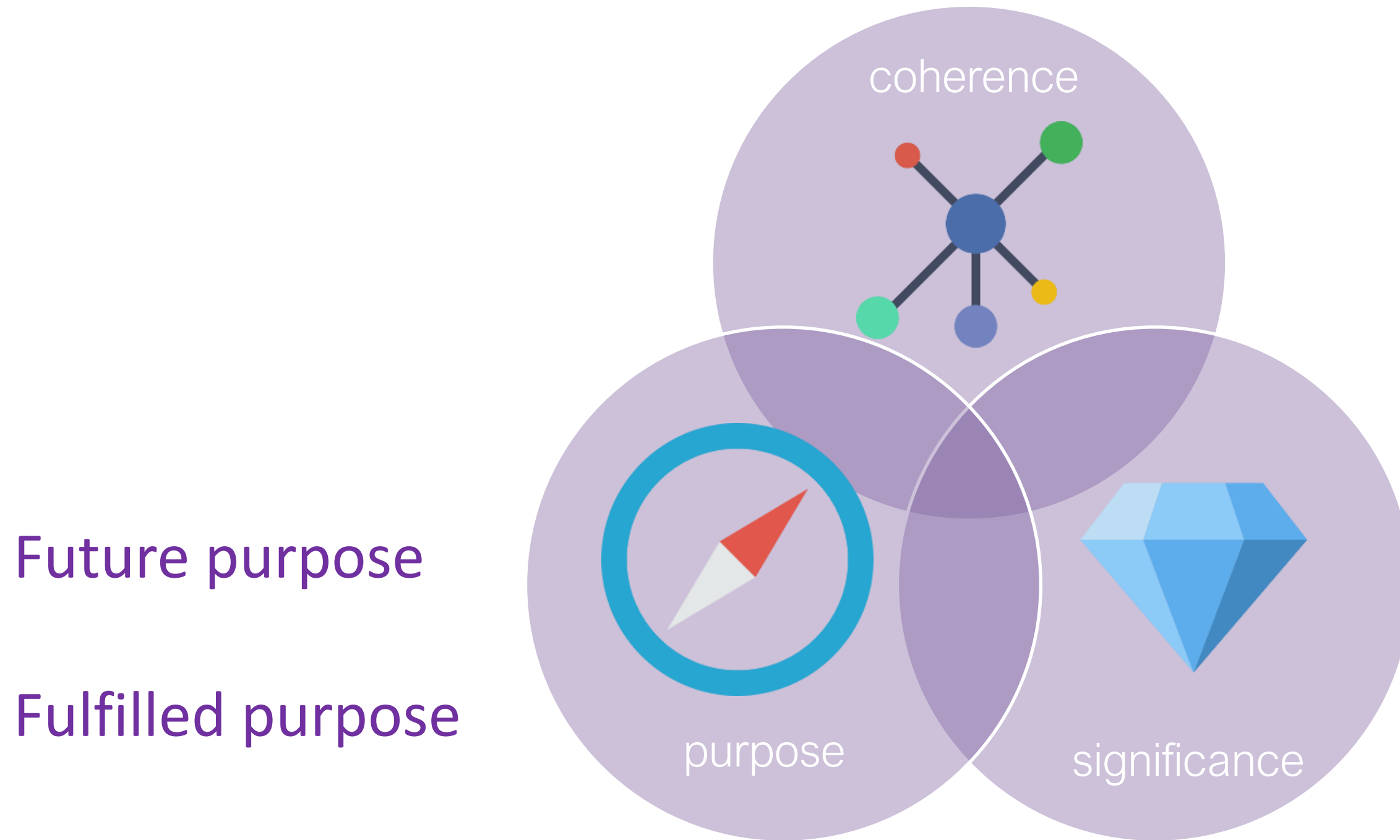

Alain (70 jaar):

In zekere zin, is dat ook bijna een lijfelijk ervaren [...] dan stroomt er iets van een energie, iets van een vreugde misschien [...] maar die ook in het lijf te ervaren is

- Embodied experience -

Oudere volwassenen:

Yvonne (85 jaar):

ik heb les gegeven, ik ben
getrouwd, ik heb kinderen
gekocht, ik heb gereisd. Dus dat
is compleet, ik heb geen verdere
wensen meer

Future purpose

Fulfilled purpose

Piet (78 jaar):

Ik denk dat ik geslaagd ben in wat ik
verwachtte... ik ben tevreden

Gelukkig worden (Theo, 25 jaar)

De betekenis in het leven is voor mij je persoonlijk geluk vinden (Joke, 25 jaar)

GELUK in het leven

in het heden, het nu

vluchtig, tijdelijk

zich goed voelen

positieve ervaringen

gemak, comfort

BETEKENIS in het leven

verbinden van heden, verleden, toekomst

stabiel, duurzaam

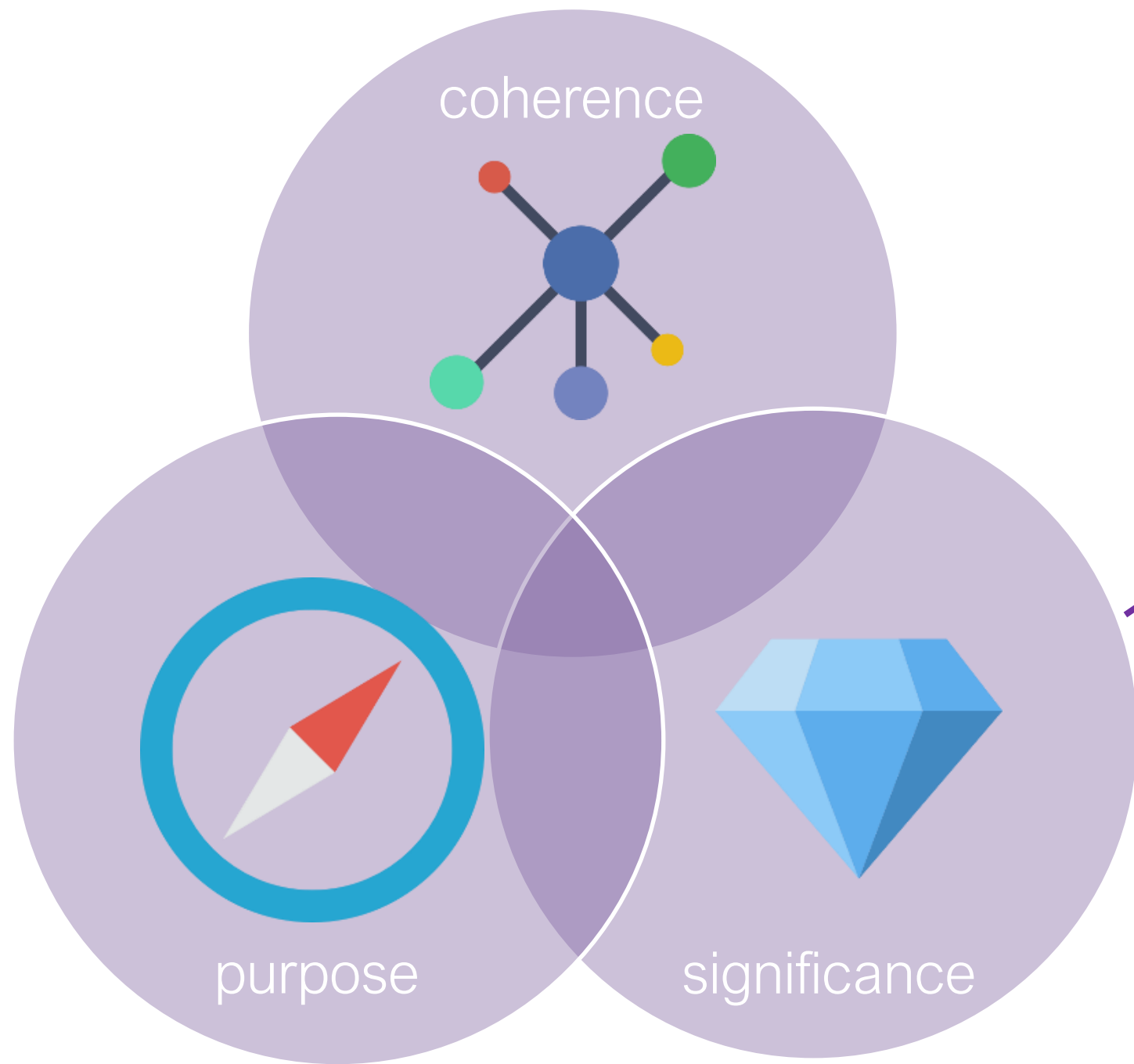
goed zijn, goed doen

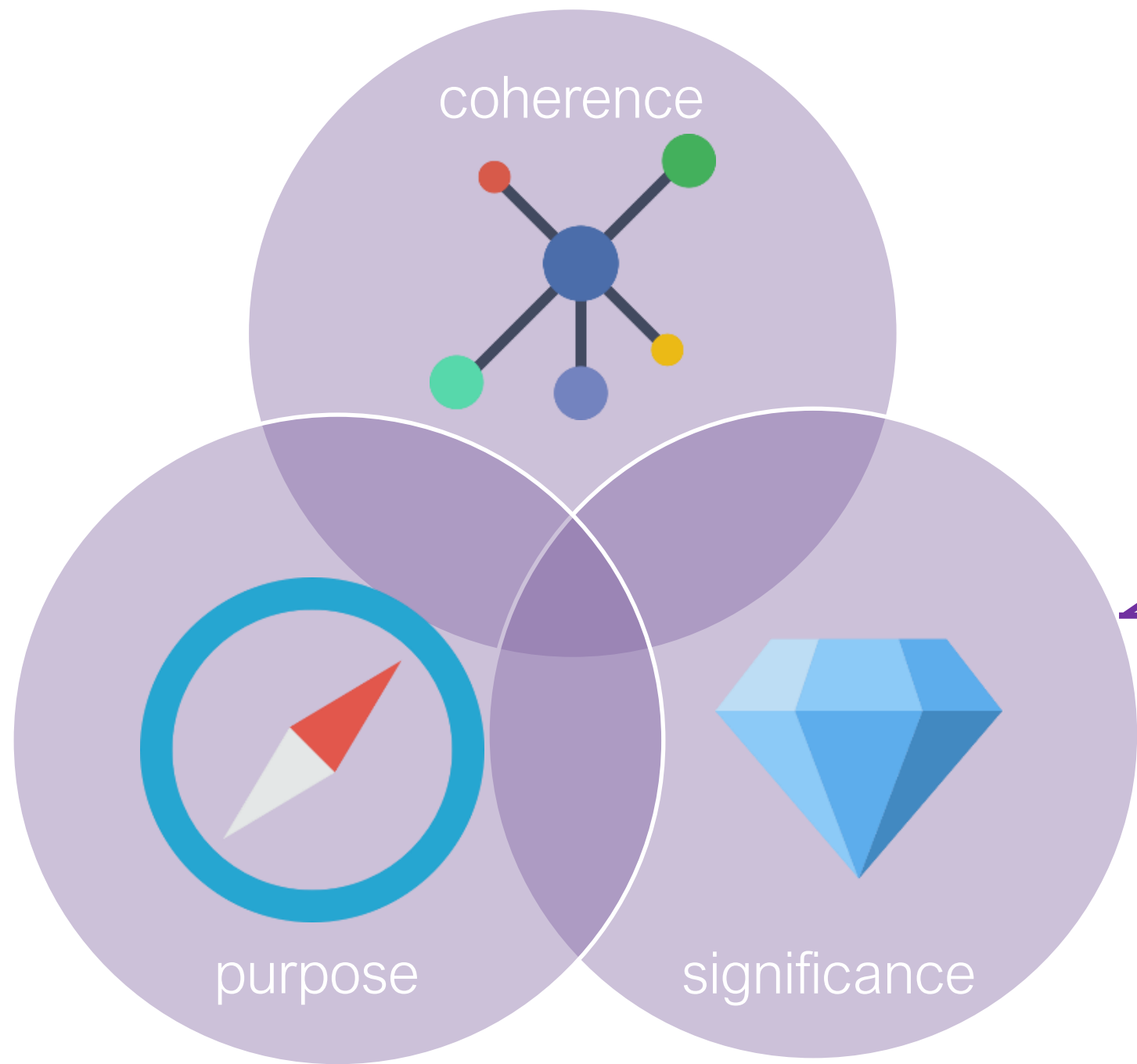
hoogtes en laagtes van het leven

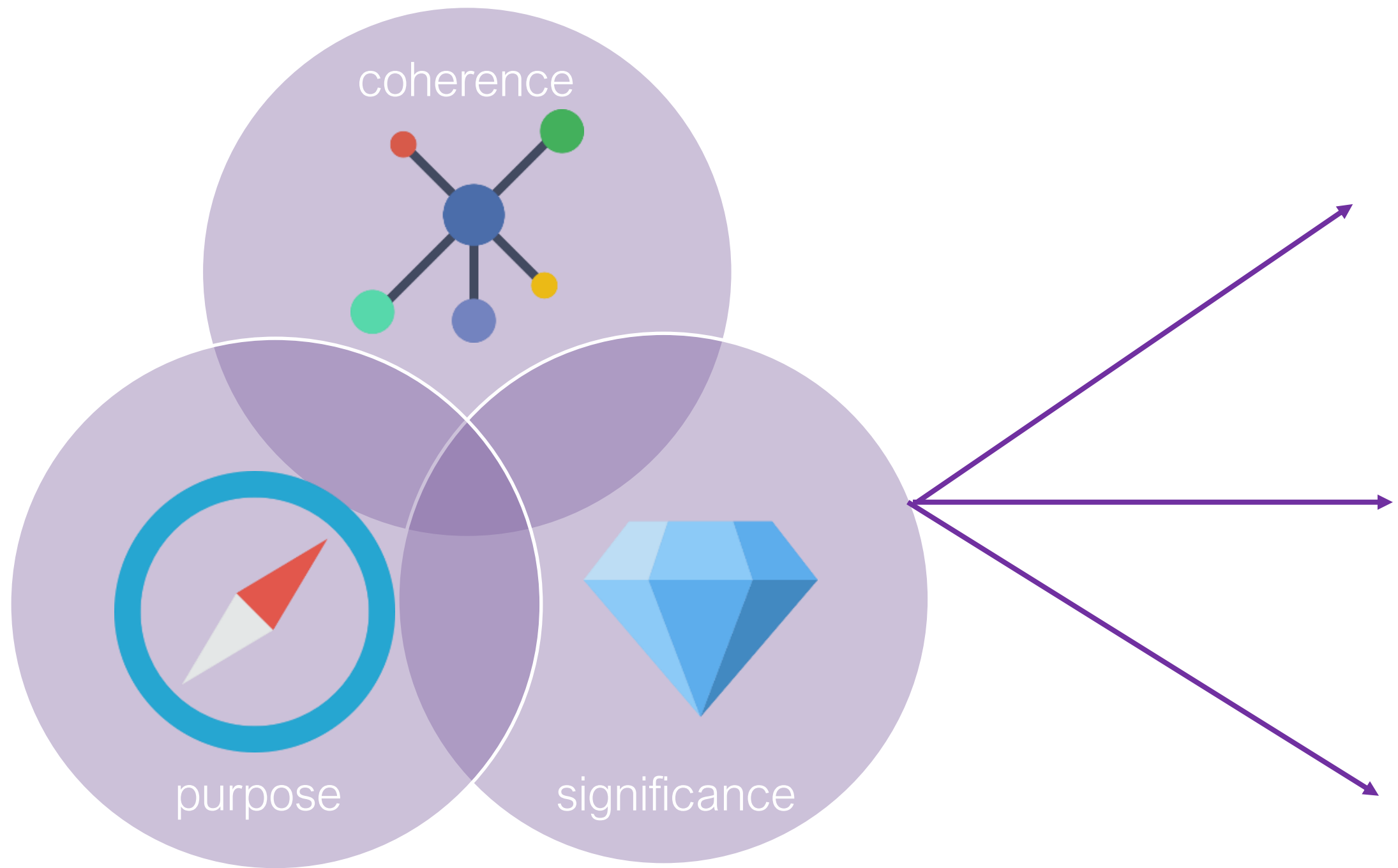
uitdagingen

- Wat is betekenis in het leven en *waarom is het belangrijk*
- Wat als we onze levenszin verliezen - levensmoeheid

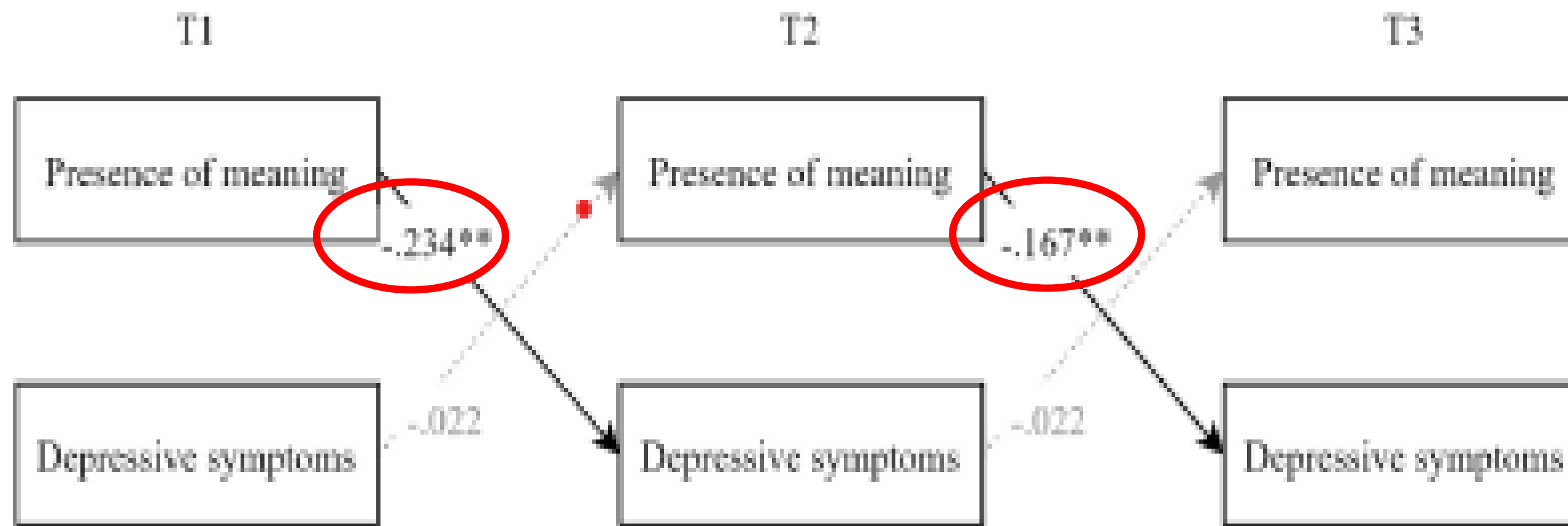

Czekierda et al (2017), Roepke et al (2014), Steptoe & Fancourt (2019), Kim et al (2022)

ORIGINAL INVESTIGATION

The longitudinal relationship between meaning in life, depressive symptoms, life satisfaction, and cognitive functioning for older adults with Alzheimer's disease

Laura Dewitte¹ · Patrick L. Hill² · Mathieu Vandebulcke³ · Jessie Dezutter¹

140 WZC bewoners met Alzheimer, 3x bevroagd, 1 jaar tussen elke bevraging

Effect	<i>Std. Est.</i>	<i>SE</i>	<i>p</i>
<i>Random intercept</i>			
<i>covariance</i>			
MIL - CESD	-.664	.048	< .001

243 WZC bewoners
3x bevraagd,
1 jaar tussen elke bevraging

Leading a meaningful life at older ages and its relationship with social engagement, prosperity, health, biology, and time use

Andrew Steptoe^{a,1} and Daisy Fancourt^a

^aDepartment of Behavioural Science and Health, University College London, WC1E 6BT London, United Kingdom

N = 7304 - 50+

increase in worthwhile rating. These differences were supported by associations with biomarkers and objective indices of physical capability. Higher worthwhile ratings were significantly related to stronger hand grip, less objectively measured obesity and central adiposity, faster gait speed, lower plasma C-reactive protein and fibrinogen concentrations, lower white blood cell counts, higher vitamin D concentration, and better lipid profiles (Table 1 and *SI*

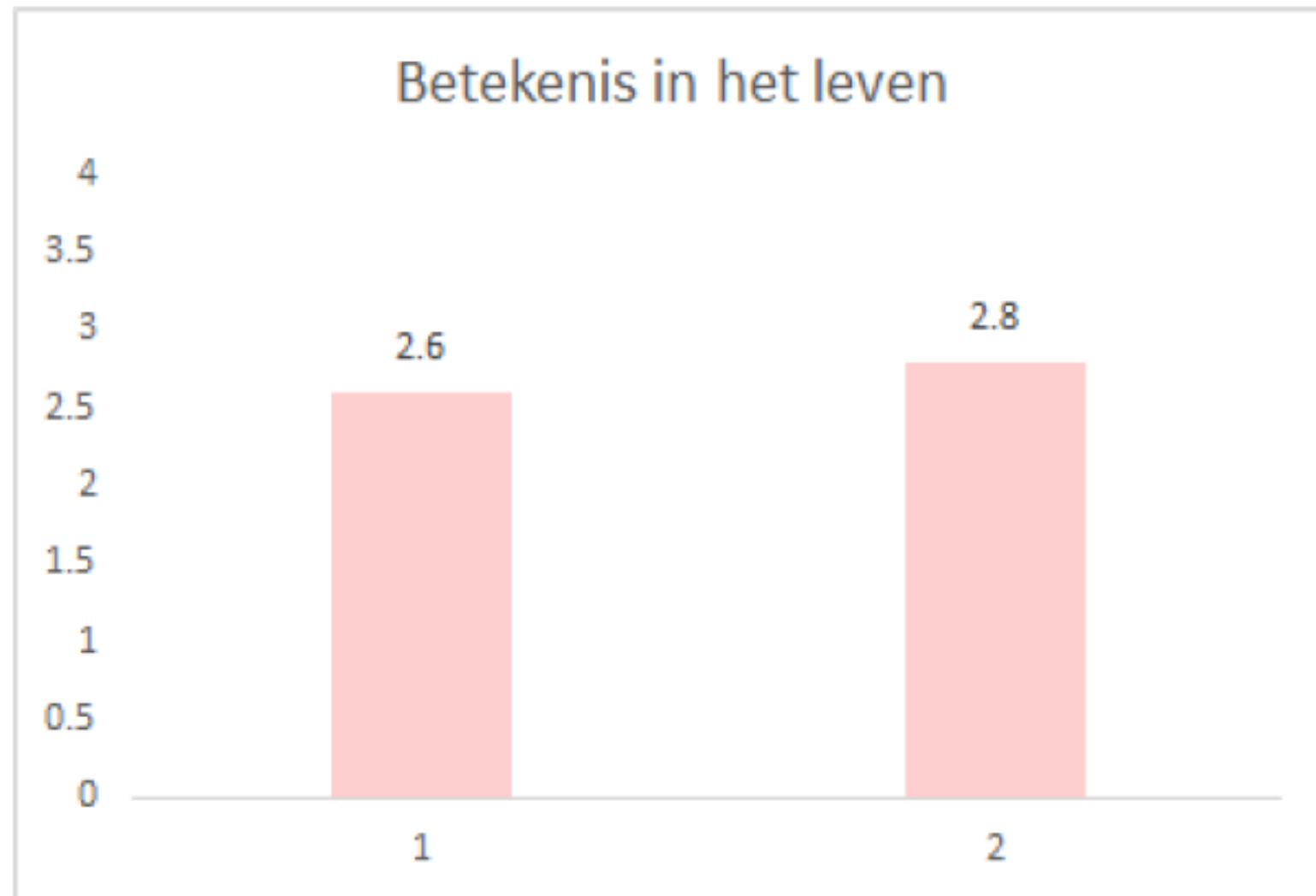
Leading a meaningful life at older ages and its relationship with social engagement, prosperity, health, biology, and time use

Andrew Steptoe^{a,1} and Daisy Fancourt^a

^aDepartment of Behavioural Science and Health, University College London, WC1E 6BT London, United Kingdom

Baseline worthwhile ratings were also inversely associated with self-rated health and limiting long-standing illness 4 y later, adjusting for baseline levels as well as other covariates (Table 2). The incidence of new chronic disease was reduced among people with higher worthwhile ratings, as was the incidence of impaired ADLs among respondents who did not report impairment at baseline. New cases of depressive symptoms and new cases of moderate or severe chronic pain were significantly less α

zin en betekenis bij dementie?

1 = 309 bewoners zonder dementie

2 = 140 bewoners met Alzheimer

→ Geen lagere scores voor bewoners met Alzheimer!

- Wat is betekenis in het leven en waarom is het belangrijk
- **Wat als we onze levenszin verliezen - levensmoeheid**

Agaath (83 jaar):

Het is genoeg geweest, ik wil er vanaf, mijn bobijntje is op

Theo (74 jaar):

Dat is niet plezant hoor als ge terechtkomt in een woonzorgcentrum dat is het einde van... dat is het einde he. Ik heb daar geen moeite mee (*doelt op sterven*) integendeel ik zal zeggen het is een opluchting dat ik kan gaan.

Simone (89 jaar):

Ik beteken niets meer, ik hoef hier niet meer te zijn. Wat loop ik hier nog te doen?

Levensmoeheid kan wel degelijk een geldige reden zijn voor euthanasie, bij een opeenstapeling van ongeneeslijke kwalen

Lutgart Simoens pleit voor euthanasie bij een "voltooid leven"

Ouderen willen regie behouden, ook over hun levenseinde

CM-voorzitter pleit voor radicale oplossingen vergrijzing: 'Wie levensmoe is, moet uit leven kunnen stappen'

Levensmoeheid (life fatigue, vital fatigue, tiredness of life, weariness of life)

Voltooid leven (completed life)

Lijden aan het leven

Vervuld leven

Doodswens – wens om versneld te sterven (wish to hasten death)

...

Agaath (83 jaar):

Het is genoeg geweest, ik wil er vanaf, mijn bobijntje is op

Theo (74 jaar):

Dat is niet plezant hoor als ge terechtkomt in een woonzorgcentrum dat is het einde van... dat is het einde he. Ik heb daar geen moeite mee (*doelt op sterven*) integendeel ik zal zeggen het is een opluchting dat ik kan gaan.

Lizette (78 jaar): Als ik morgen niet meer wakker word, dan is dat goed. Ik heb een schoon leven gehad. Maar als ik wel nog wakker word, dan is dat ook goed, hé.

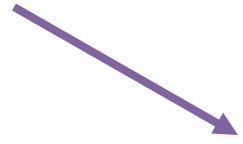
Wish to hasten death

Vervuld leven

Irene (65 jaar): Ik heb terminale kanker en zoveel pijn. Ik wil gewoon dat het stopt, ik wil niet meer leven

Agaath (83 jaar):

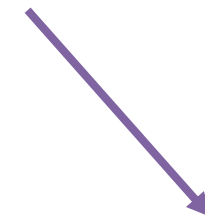
Het is genoeg geweest, ik wil er
vanaf, mijn bobijntje is op

levensmoeheid

Theo (74 jaar):

Dat is niet plezant hoor als ge terechtkomt in een
woonzorgcentrum dat is het einde van... dat is het einde
he. Ik heb daar geen moeite mee (*doelt op sterven*)
integendeel ik zal zeggen het is een opluchting dat ik kan
gaan.

levensmoeheid

LIJDEN.

“I’m fed up with life”: the lived experience of tiredness of life among nursing home residents

Elisa Van Wiele, MSc^{1, }, Hannah Thys, MSc^{2,3,* }, Jessie Dezutter, PhD^{1, }, Stefanie Meul, MSc⁴,
Kaat Wils, PhD⁴, Tinne Claes, PhD, MSc⁴, Veerle Foulon, PhD³, Bernadette Dierckx de Casterlé, PhD²

¹School Psychology & Development in Context (SCENO), KU Leuven, Leuven, Belgium

²Department of Public Health & Primary Care, KU Leuven, Leuven, Belgium

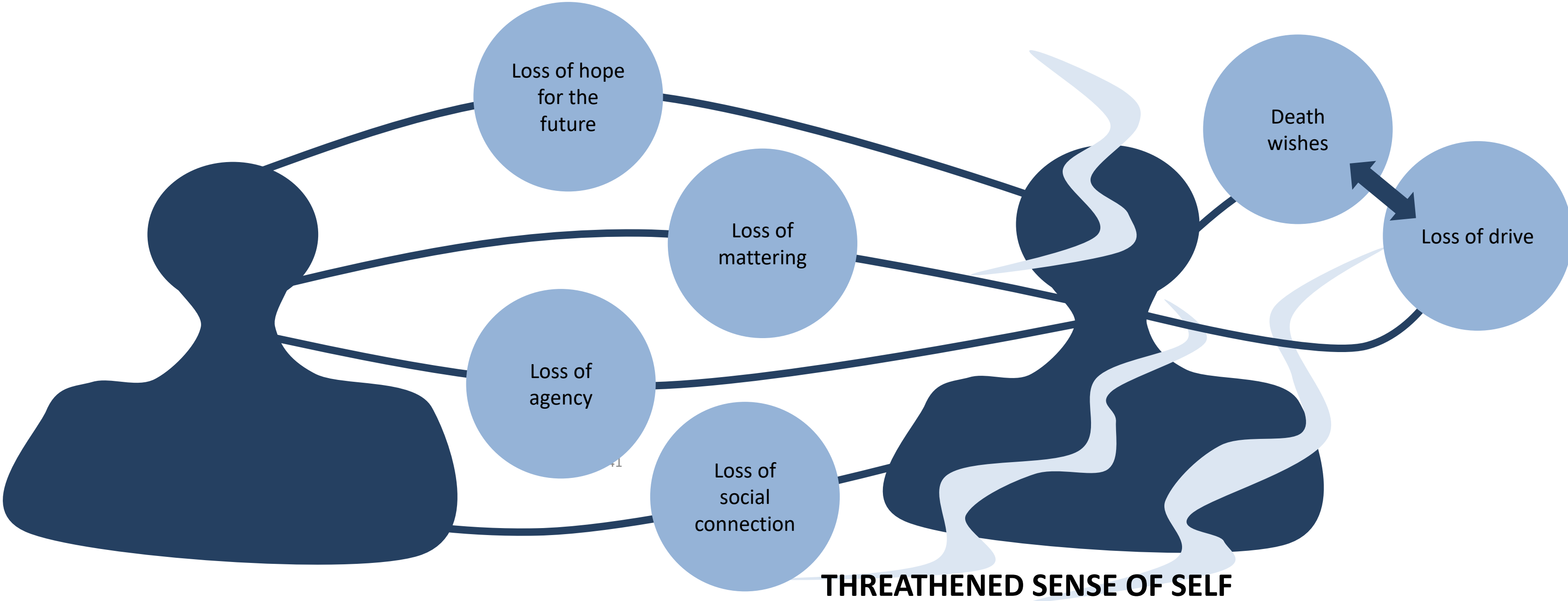
³Department of Pharmaceutical and Pharmacological Sciences, KU Leuven, Leuven, Belgium

⁴Cultural History since 1750, KU Leuven, Leuven, Belgium

Observatie en diepte-interviews bij 26
bewoners van WZC gedurende 1 jaar

LOSS-EXPERIENCES

DISCONNECTION FROM LIFE

Loss of hope
for the
future

Loss of
mattering

Loss of
agency

Loss of
social
connection

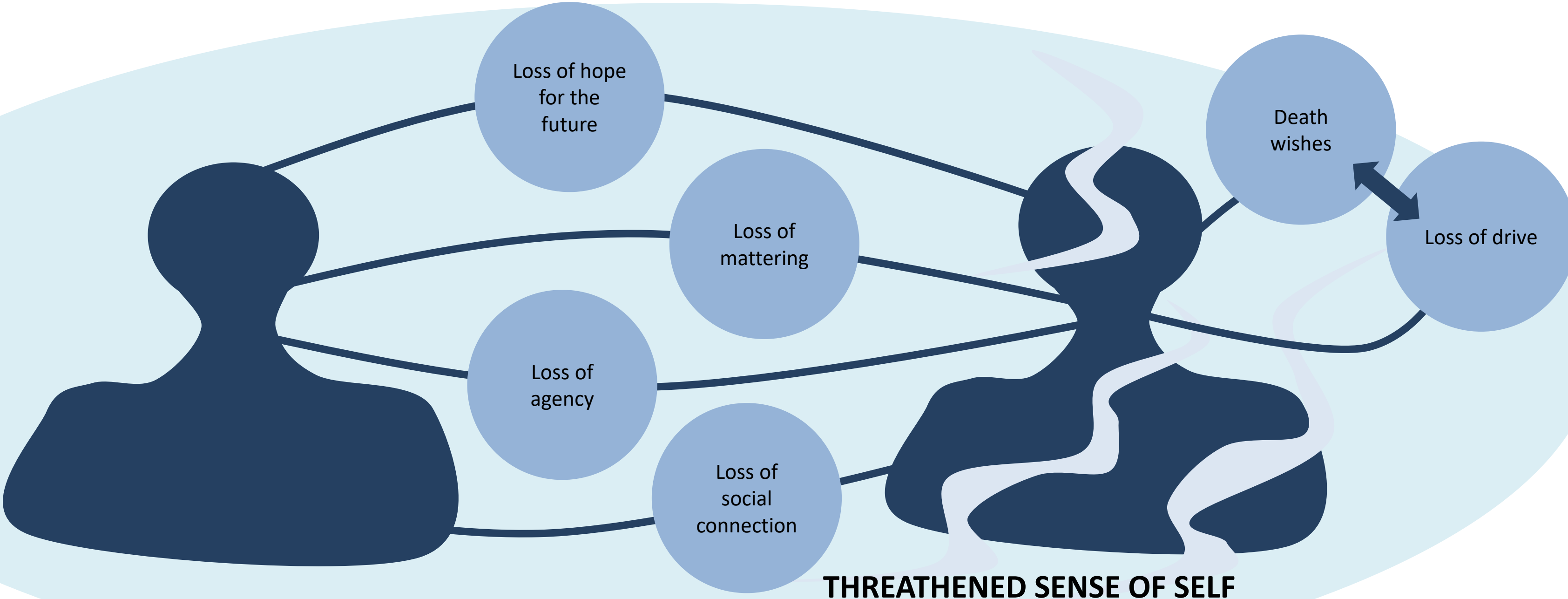
Death
wishes

Loss of drive

THREATENED SENSE OF SELF

LOSS-EXPERIENCES

DISCONNECTION FROM LIFE

SUFFERING ON CONTINUUM AND POSSIBLE FLUCTUATIONS

Afstand nemen van het leven

Verlies van levenswil

Doodswens

“Ik heb nergens zin in”

“Ik ben mijn leven moe”

“Ik hoop dat ik morgen niet wakker word”

“Ik vraag euthanasie”

“Ik heb genoeg van het leven”

“Ik wil sterven”

Niet makkelijk: de taal van existentieel lijden

‘Depressief’ taalgebruik

- weinig vocabularium
- existentieel lijden zonder MaDD/MinDD

Het lichaam spreekt

- lichamelijke klachten
- veel ‘belletjes’, veel raadplegingen

De schreeuw naar gezien worden (stil of luid)

- ‘zie’ je patient, en beluister hem/haar
- erken de ervaring en minimaliseer niet (wat weten wij hoe het voelt...)

Niet makkelijk: het raakt onze existentie

En als er niets helpt?

- Goede zelfzorg voor eigen machteloosheid
 - Ventileren met collega's – zwaarte afleggen
 - Intervisie of supervisie om nieuwe 'adem' en ideeën te krijgen
 - Interdisciplinaire teamgesprekken
- Goede existentiële zelfzorg = goede patiëntenzorg

BEHIND THE SCENES

THE UPDATED

MEREL TEAM

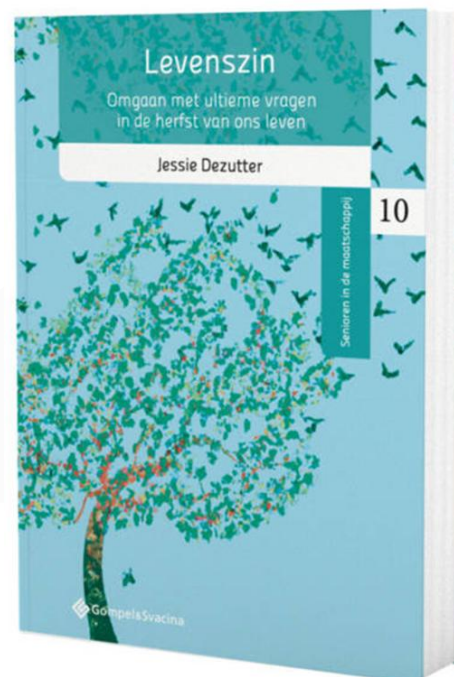

Website: jessiedezutter.be

Inschrijven nieuwsbrief

Instagram:
[Meaningresearchlatelife](https://www.instagram.com/meaningresearchlatelife)

Boek levenszin

HARTELIJK DANK

jessie.dezutter@kuleuven.be

jessiedezutter.be

KU LEUVEN